

سنڌي ٻولي جي آواز جي آسان سنڌي ۾

www.voiceofsindh.net

GW Basic in Sindhi For "Voice OF Sindh".

تیار ڪندڙ: غلام حيدر ڄاموٽ

love4pk@yahoo.com

pk4gh@hotmail.com

www.voiceofsindh.net

سنڌيءَ جو آواز

ابتدائي لفظ

السلام عليكم

پيارا سنڌي واسئو مان هي ڪتاب ”رائيءَ مهراڻ
محترم بينظير ڀٽو“ جي نالي تو ڪريان.
يا پروردگار عالم اسان جي پيڻ ”بينظير“ کي
رسول الله ﷺ جي شفاعت نصيب عطا فرما ۽
جنت ۾ اعليٰ مان اعليٰ مقام عطا فرما.
آمين ثم آمين.

مان شڪر گذار آهيان، ”وائيس آف سنڌ“ ۽
محترم جناب آفتاب احمد ٽالپر جو جنهن مون
کي هي موقعو ڏنو، ۽ منهنجو هي ڪتاب ”وائيس
آف سنڌ“ جي ويب سائٽ تي اپ لوڊ ڪيو.

هن ڪتاب کي پڙهڻ ۽ عمل ڪرڻ کانپوءِ
پنهنجي راءِ سان ضرور آگاه ڪندا، ۽ جيڪڏهن
لکڻ ۾ ڪا غلطي ٿي ويئي هجي، تڏهن به
پنهنجي راءِ سان آگاه ڪندا.

ضرورت توجه

جي دبليو بيسڪ جيڪا پروگرامنگ جي دنيا ۾ پهريون پروگرام ۽ ”نائين ڪلاس“ جو سبجيڪٽ به آهي، ”جي دبليو بيسڪ“ کي آسان ۽ سنڌيءَ ۾ مان توهان لاءِ پيش ڪري رهيو آهيان. ان کان پهرئين هن ڪتاب کي ”اردو پيجز ڊاٽ ڪام“ ۾ اردو ۾ پيش ڪيو هو، جيڪا ڪافي ٻارن کي پسند آيو. ۽ اڪثر ”نائين ڪلاس“ جي ٻارن لاءِ هن سبجيڪٽ کي نه سمجهڻ جي شڪايت به عام آهي. انشاءِ ا هن ڪتاب مان توهان کي ان شڪايت کان ڪافي نجات ملندي. اچو ته پنهنجي پوري محنت و لڳن سان هن کي سکون.

نوٽ: هن ڪتاب کي زياده کان زياده ڦيلائي پنهنجي سنڌي ٻارڙن جي لاءِ آساني ڪريو.

سبق پڙيون

شروعاتي معلومات

GW BASIC

(Gee Whiz Beginners All purpose Symbolic Instruction Codes)

جيڪا ڊاڪٽر جو هن ڪيمي ني ۽ ڊاڪٽر ٿومس ڪرٽز
 بنائي. بيسڪ هڪ ”هائي ليول ۽ انٽر پيرٽر لينگويج آهي.
 بيسڪ ۾ ٻه آپريشن موڊ هوندا آهن.

1. Direct Mode (بغير لائن نمبرن سان)
2. Indirect Mode (لائن نمبرن سان)

جي مدد سان پروگرام جي لسٽ ”ڊسپلي“ ٿيندي آهي.	F1 Key
جي مدد سان پروگرام ”رن“ ٿيندو آهي. بيسڪ ۾.	F2 Key
جي مدد سان پروگرام ”ڊسڪ“ سان ”لوڊ“ ٿيندو آهي.	F3 Key
جي مدد سان پروگرام ”ريم“ تان ”ڊسڪ“ ۾ ”سيو“ ٿيندو آهي.	F4 Key
جي مدد سان پروگرام ”آئوٽ پٽ“ سينڊ ڪندو آهي ”پرنتر“ ڏانهن.	F5 Key

بيسڪ ۾ ٽي اسڪرين ٿينديون آهن.

Text Screen

Screen 0

Medium Resolution Graphic Screen

Screen 1

High Resolution Graphic Screen

Screen 2

اسڪرين ۾ ”رو 25“ ۽ ”ڪالمر 80“ ٿيندا آهن. بيسڪ جي 25 نمبر رو تي فنڪشن ڪيز ظاهر هونديون آهن.

بيسڪ جاريوس ورڊز ”فنڪشنز، ڪمانڊز ۽ اسٽيٽمينٽس“ هوندا آهن.

Commands	Statements	Functions
AUTO	CLS	ABS
LIST	INPUT	LOG
NEW	GOTO	ASC
RUN	PRINT	LOF
SAVE	LET	ATN
etc	etc	etc

بيسڪ جون FUNCTION KEYS

F1	LIST
F2	RUN
F3	LOAD
F4	SAVE
F5	CONT

F6	“LPT”
F7	TRON
F8	TROFF
F9	KEY
F10	SCREEN 0,0,0

(ALT) ALTERNATE KEYS

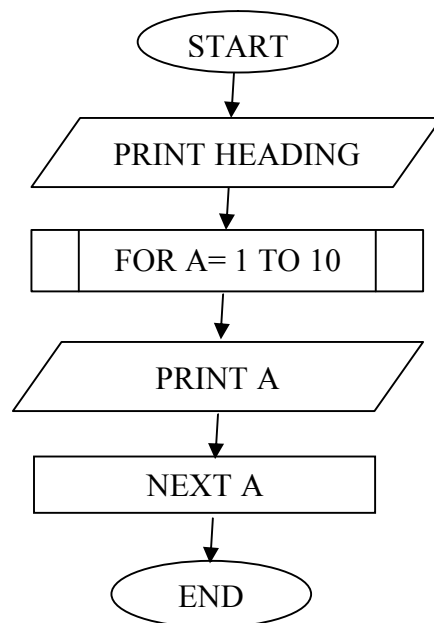
Alt + A	OUT	Alt + N	NEXT
Alt + B	BSAVE	Alt + O	OPEN
Alt + C	COLOR	Alt + P	PRINT
Alt + D	DELETE	Alt + Q	Q
Alt + E	ELSE	Alt + R	RUN
Alt + F	FOR	Alt + S	SCREEN
Alt + G	GOTO	Alt + T	THEN
Alt + H	HEXS	Alt + U	USING
Alt + I	INPUT	Alt + V	VAL
Alt + J	J	Alt + W	WIDTH
Alt + K	KEY	Alt + X	XOY
Alt + L	LOCATE	Alt + Y	Y
Alt + M	MOTOR	Alt + Z	Z

سان اسڪرين صاف ٿي ويندي آهي.	CLS
سان هڪ نئون پروگرام لکڻ لاءِ ملندو آهي.	NEW
آٽوميٽڪ نمبرز جنريٽ ڪندو آهي.	AUTO
سان ڊيٽا اسڪرين تي پرنٽ ٿيندي آهي.	PRINT
سان ڊيٽا پيج تي پرنٽ ٿيندي آهي.	LPRINT
سان اندر لکڻ جي اجازت ڏيندو آهي.	INPUT
سان ڪابه ڪلڪيوليشن حل ڪندا آهيون.	LET
سان پروگرام ختم ٿيندو آهي.	END
سان ڊيٽا ”رو“ ۽ ”ڪالم“ تي ترتيب سان ڊسپلي ٿيندي آهي.	LOCATE
سان جيڪو پروگرام اسان ڪيو آهي، ان جي سورس ڏسڻ لاءِ.	LIST
سان اسان پنهنجي ”سيو“ ٿيل فائل کي ڊليٽ ڪري سگهون ٿا. مثلاً KILL"BILL.BAS"	KILL

سبق ٻيو

هڪڙو نالو 10 ڀيرا پرنٽ ڪرڻ

هن ڪلاس ۾ مان توهان کي پهريون پروگرام
 رن ڪرڻ سيکاريندس، پهرين توهان “جي ڊبليو
 بيسڪ” کي کوليو، هاڻي هيٺ ڏنل هدايت
 جي مطابق عمل ڪريو. پروگرام ۾ پهرئين
 توهان “آڻو” لکو، “آڻو” لکڻ سان توهان جي
 پروگرام جي هر لائن کي “آڻو ميٽڪلي” نمبر
 جنريت ڪندو، پوءِ هي پروگرام لکو :

FLOW CHARD

Source Program

```

AUTO
10 CLS
20 REM*** PROGRAM TO PRINT NAME TEN TIME***
30 PRINT "PRINTING OF NAME TEN TIMES USING FOR...NEXT STATEMENT"
40 PRINT "===== "
50 FOR A=1 TO 10
60 PRINT A
70 NEXT A
80 END
OK

```

سڀ کان آخر ۾ جڏهن ”ايند“ لکندا ته ان کانپوءِ ”ڪنرول
پش بريڪ“ ”دٻائيندا ته پروگرام رن جي لاءِ تيار ٿي ويندو.
پوءِ توهان ”ايف 2“ دٻائي پروگرام کي رن ڪري ڏسندا ته
توهان کي رزلٽ ۾ هي ”آئوٽ پٽ“ ملندو.

OUTPUT

```

PRINTING OF NUMBERS TEN TIMES USING FOR.....NEXT STATEMENT
=====
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
OK

```

سبق ٽيون

“IF.....THEN” Statement

استيٽمينٽ جي هن پروگرام ۾ پاڻ هڪ ئي
نالو ڏهه ڀيرا پرنٽ ڪرڻ سکنداسين.

Source Program

```
AUTO
10 CLS
20 REM*** PROGRAM TO PRINT NAME TEN TIME***
30 PRINT "PRINTING OF NAME TEN TIMES USING FOR...NEXT
STATEMENT"
40 PRINT
"===== "
50 PRINT A, "VOICE OF SINDH"
60 A = A+1
70 IF A=10 THEN END
80 GOTO 50
OK
```

OUTPUT

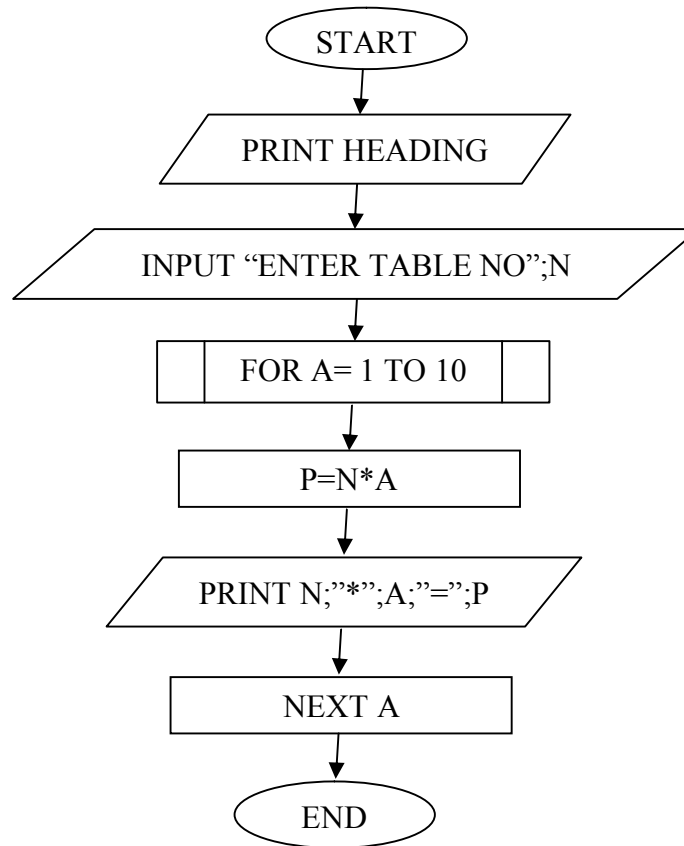
```
PRINTING OF NUMBERS TEN TIMES USING FOR.....NEXT STATEMENT
=====
1      VOICE OF SINDH
2      VOICE OF SINDH
3      VOICE OF SINDH
4      VOICE OF SINDH
5      VOICE OF SINDH
6      VOICE OF SINDH
7      VOICE OF SINDH
8      VOICE OF SINDH
9      VOICE OF SINDH
10     VOICE OF SINDH
OK
```

سبق چوٿون

ٽيبل يعني ڪوٽو

جي مدد سان پاڻ هن پروگرام ۾
ٽيبل يعني ڪوٽو بنائڻ سکنداسين.

LET ۽ FOR

FLOW CHART

Source Program

```

AUTO
10 CLS
20 RRINT "PROGRAM TO PREPARE TABLE***
30 PRINT "=====
40 PRINT
50 INPUT "ENTER TABLE NUMBER .....";N
60 CLS
70 PRINT "TABLE OR .....";N
80 PRINT "=====
90 FOR A= 1 TO 10
100 LET P= N*A
110 PRINT N;"*" ;A;"=";P
120 NEXT A
130 END
OK

```

OUT PUT

ENTER TABLE NUMBER ? _

ENTER TABLE NUMBER ? 4

TABLE OF 4

=====

```

4 * 1 = 4
4 * 2 = 8
4 * 3 = 12
4 * 4 = 16
4 * 5 = 20
4 * 6 = 24
4 * 7 = 28
4 * 8 = 32
4 * 9 = 36
4 * 10 = 40

```

OK

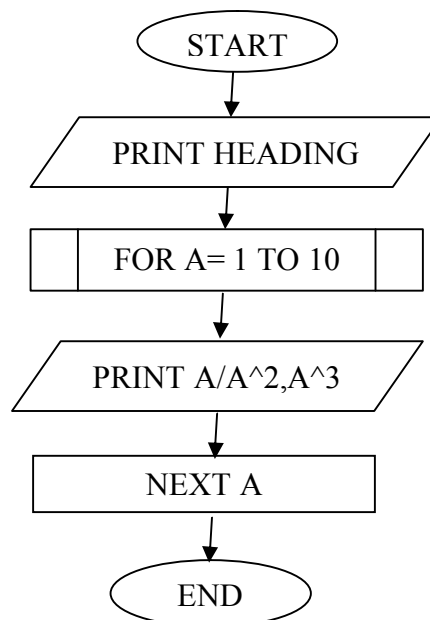
نوٽ: هن پروگرام کي رن ڪرڻ کانپوءِ ڪوڙي جو عدد ٽائپ ڪريو، جيڪو عدد توهان ٽائپ ڪندا ته توهان کي ان جو ئي ڪوڙو ڏيکاريندو، مان هن پروگرام ۾ ”چار“ ٽائپ ڪيا آهن، هن جي رزلٽ ۾ ”چار“ جو ڪوڙو آهي.

سبق پنجنون

Natural Number , Square , Cube

Natural Number , Square , Cube کيئن معلوم ڪبا آهن،
اچو ته هن پروگرام ۾ سکون.

FLOW CHART

Source Program

```

NEW
OK
AUTO
10 CLS
20 PRINT "SQUARE AND CUBE OF FIRST TEN NATURAL NUMBERS "
30 PRINT "===== "
40 PRINT
50 PRINT "NATURAL NUMBER","SQUARE","CUBE"
60 PRINT "-----","-----","-----"
70 FOR A= 1 TO 10
80 PRINT ,A,A^2,A^3
90 NEXT A
100 END
OK

```

OUT PUT

SQUARE AND CUBE OF FIRST TEN NATURAL NUMBERS

=====

NATURAL NUMBERS	SQUARE	CUBE
-----	-----	-----
1	1	1
2	4	8
3	9	27
4	16	64
5	25	125
6	36	216
7	49	343
8	64	512
9	81	729
10	100	1000

OK

سبق چلهون

سالن جا ڏينهن معلوم ڪرڻ

هن پروگرام جي ذريعي توهان سالن جا ڏينهن معلوم ڪري سگهندا. مطلب ته توهان جڏهن سال لکيو ته توهان کي انهن سالن جا ڏينهن ٻڌائي ته گهڻا آهن.

Source Program

```
AUTO
10 CLS
20 PRINT "WRITE YOUR AGE IN YEARS AND SEE THE TOTAL DAYS "
30 PRINT "===== "
40 INPUT "HOW OLD ARE YOU ? ", AGE
50 D=AGE*360
60 PRINT "YOU ARE", D, "DAYS OLD."
70 END
OK
```

OUTPUT

```
WRITE YOUR AGE IN YEARS AND SEE THE TOTAL DAYS
=====
HOW OLD ARE YOU ?20
YOU ARE          7200 DAYS OLD.
OK
```

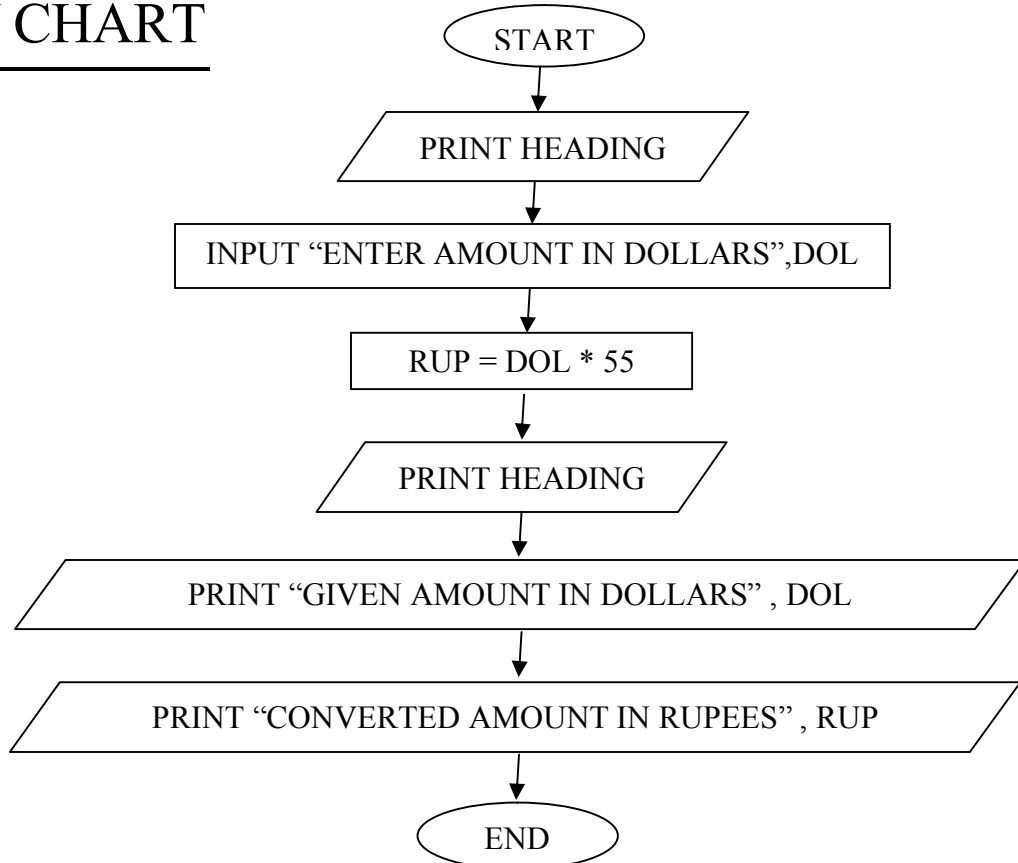
مشق: هن پروگرام کي سکڻ کانپوءِ توهان هن جي ذهانت کي آزمائڻ لاءِ هن پروگرام جي آسان مشق ۾ پروگرام بنايو، جنهن ۾ توهان ڏينهن ٽائپ ڪريو ته توهان کي سال ڪلڪيوليت ڪري ڏيکاري.

سبق ستون

ڊالرن کي روپين ۾ تبديل ڪرڻ

هن پروگرام ۾ ڊالرن کي روپين ۾ تبديل ڪرڻ جو طريقو سيکاريو پيو وڃي. يعني جڏهن توهان

ڪلڪيوليت ڪري روپيا ڏيکاريندو ته هيترا ٿيا.

FLOW CHART

Source Program

```

AUTO
10 CLS
20 PRINT "MONEY EXCHANGE PROGRAM"
30 PRINT "===== "
40 INPUT "ENTER DOLLAR PLZ ?";DOL
50 RUP= DOL*60
60 PRINT "YOUR RUPEES ARE",RUP
OK

```

OUT PUT

```

MONEY EXCHANGE PROGRAM
=====
ENTER DOLLARS PLZ? 5
YOUR RUPEES ARE      300
OK

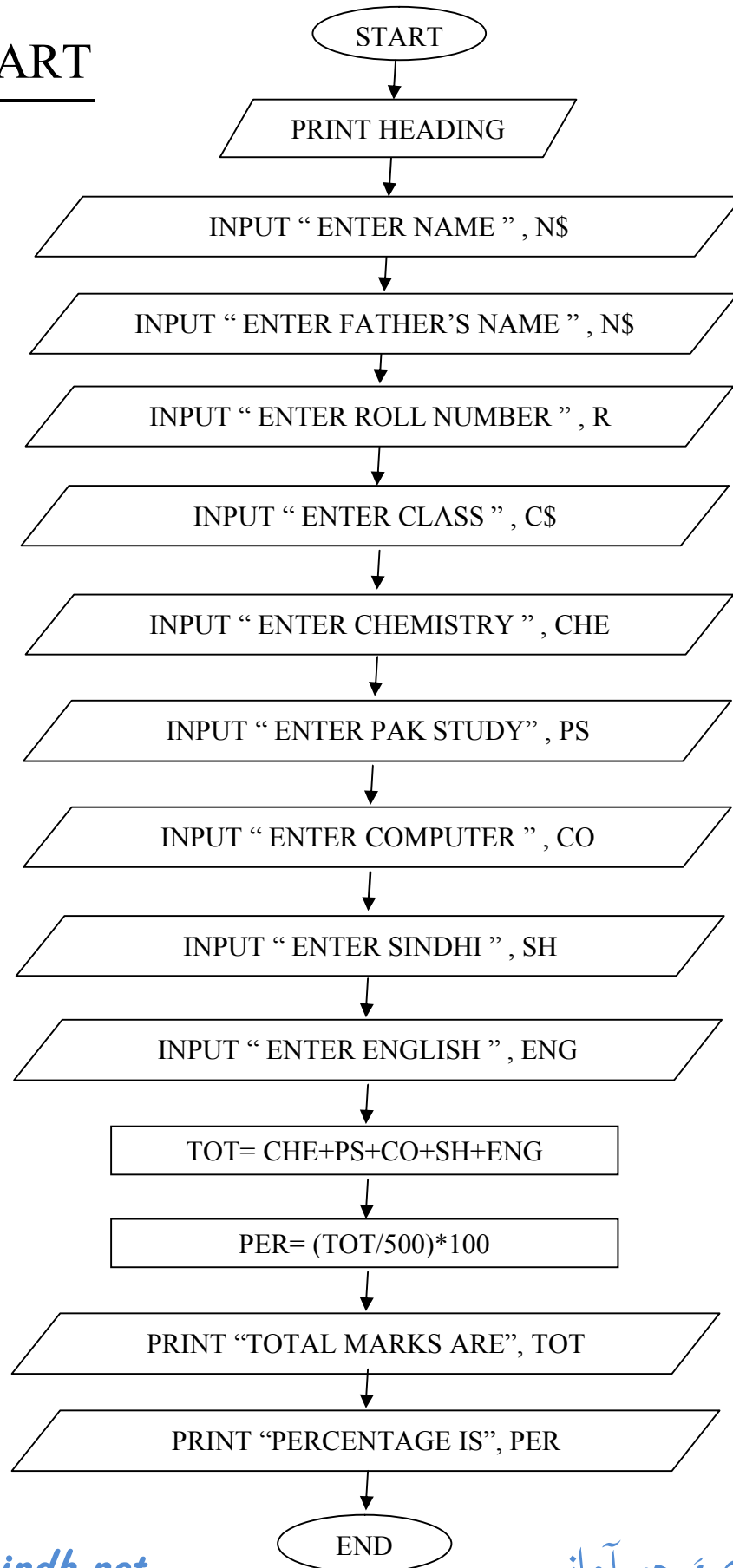
```

مشق: هن پروگرام جي ٻه مشق بلڪل آسان آهي، صرف توهان "روپين" کي "ڊالرن" ۾ تبديل ڪريو.

سبق اٺون

مارڪ شيٽ

جيڪي پروگرام توهان پهرئين سکيا آهن، انهن مان هي ڪلاس ڏني پيئي وڃي، هن پروگرام ۾ توهان اسڪول جي مارڪ شيٽ بنائڻ سيکاري پيئي وڃي.

FLOW CHART

Source Program

```

AUTO
10 CLS
20 REM *** THIS PROGRAM FOR PREPARING MARK SHEET ***
30 PRINT "MARK SEET"
40 PRINT "======"
50 INPUT "STUDENT'S NAME .....";N$
60 INPUT "FATHER'S NAME .....";F$
70 INPUT "ROLL NUMBER .....";R
80 INPUT "CLASS .....";C$
90 INPUT "MARKS OF CHEMISTRY .....";CHE
100 INPUT "MARKS OF PAK STUDY .....";PS
110 INPUT "MARKS OF COMPUTER .....";CO
120 INPUT "MARKS OF SINDHI .....";SH
130 INPUT "MARKS OF ENGLISH .....";ENG
140 PRINT
150 PRINT
160 LET TOT= CHE+PS+CO+SH+ENG
170 LET PER= (TOT/500)*100
180 PRINT "TOTAL MARKS ARE", TOT
190 PRINT
200 PRINT "PERCENTAGE IS",PER
OK

```

OUT PUT

MARK SHEET

=====

```

STUDENT'S NAME .....? GHULAM HAIDER
FATHER'S NAME .....? ALLAH BACHAYO
ROLL NUMBER .....? 14
CLASS .....? IX
MARKS OF CHEMISTRY .....? 89
MARKS OF PAK STUDIES .....? 78
MARKS OF COMPUTER .....? 90
MARKS OF SINDHI .....? 93
MARKS OF ENGLISH .....? 85

```

TOTAL MARKS ARE 435

PERCENTAGE IS 87

OK

نوٽ: توهان پروگرام جي سورس ۾ ڏٺو ته ”ان پٽ“ جي ڪمانڊ ڪانپوءِ ”اين ۽ ڊالر جي نشاني“ ڏنل آهن. انهن ۾ ”اين ۽ ايف“ ويري ايبل آهن. بيسڪ ۾ ويري ايبل ڏيڻ جي وڌ ۾ وڌ تعداد ٽي حرف آهن. ۽ جيڪا ڊالر جي نشاني ڏني ويئي آهي، ان مان مراد ته جڏهن پاڻ پروگرام کي ”رن“ ڪنداسون، تڏهن ان جي جاءِ تي پاڻ ”الفابيٽڪ“ استعمال ڪنداسون، ۽ جتي ڊالر جي نشاني ناهي، اتي ”ٽميرڪ“ استعمال ڪنداسون. جيئن ”ڪيمسٽريءَ جو ويري ايبل ”سي ايچ اي“ جيڪو ٽن حرفن جو آهي. ۽ ٻين جا به ڏنل آهن. انهن پاڻ ”ٽميرڪ“ لڪنداسون.

سبق نائون

بجليءَ جو بل

هن پروگرام ۾ پاڻ بجليءَ جو بل بنائڻ ڪنداسون، ۽ ان ۾ LOCAT جي ڪمانڊ ۽ GOTOELSE اسٽيٽمينٽ به ڪنداسين.

نوٽ: هن پروگرام ۾ ”لوڪيٽ“ ڪمانڊ استعمال ڪئي ويئي آهي. ان ڪمانڊ سان ”رو ۽ ڪالم“ تي لائن ترتيب سان لکجي ٿي.

Source Program

```

AUTO
10 CLS
20 PRINT "=====
30 PRINT "THIS PROGRAM IS PREPERING FOR ELECTRIC CITY BILL"
40 PRINT "=====
50 LOCATE 4,16 : INPUT "NAME .....";N$
60 LOCATE 5,16 : INPUT "METER NO .....";M
70 LOCATE 6,16 : INPUT "PREVIOUSSE READING .....";PV
80 LOCATE 7,16 : INPUT "PRESENT READING .....";PR
90 LOCATE 8,16 : LET U=PR-PV
100 LOCATE 9,16 : AM =U*3
110 LOCATE 10,16 : TAX =AM*15/100
120 LOCATE 11,16 : PA =AM+TAX
130 LOCATE 12,16 : PRINT "UNIT BILLED .....";U
140 LOCATE 13,16 : PRINT "AMOUNT OF UNITS .....";AM
150 LOCATE 14,16 : PRINT "GOVT TAX 15% .....";TAX
160 LOCATE 15,16 : PRINT "-----"
170 LOCATE 16,16 : PRINT "PAID AMOUNT ..... "PA
180 LOCATE 17,16 : PRINT
190 LOCATE 18,16 : PRINT
200 LOCATE 19,16 : PRINT
210 LOCATE 20,16 : INPUT "DO YOU WANT AGAIN FILL THIS BILL...Y/N";WANT$
220 IF WANT$="Y" GOTO 10 ELSE
230 CLS
240 LOCATE 1,17 : PRINT "=====
250 LOCATE 2,17 : PRINT " THANK YOU FOR USING THIS PROGRAM"
260 LOCATE 3,17 : PRINT "=====
OK

```

OUTPUT

```
=====
THIS PROGRAM IS PREPERING FOR ELECTRIC CITY BILL
=====
```

```
NAME .....? GHULAM HAIDER
METER NO .....? 786
PREVIOUSSE READING .....? 500
PRESENT READING .....? 550
```

```
UNIT BILLED ..... 50
AMOUNT OF UNITS ..... 150
GOVT TAX 15% ..... 22.5
-----
PAID AMOUNT ..... 172.5
```

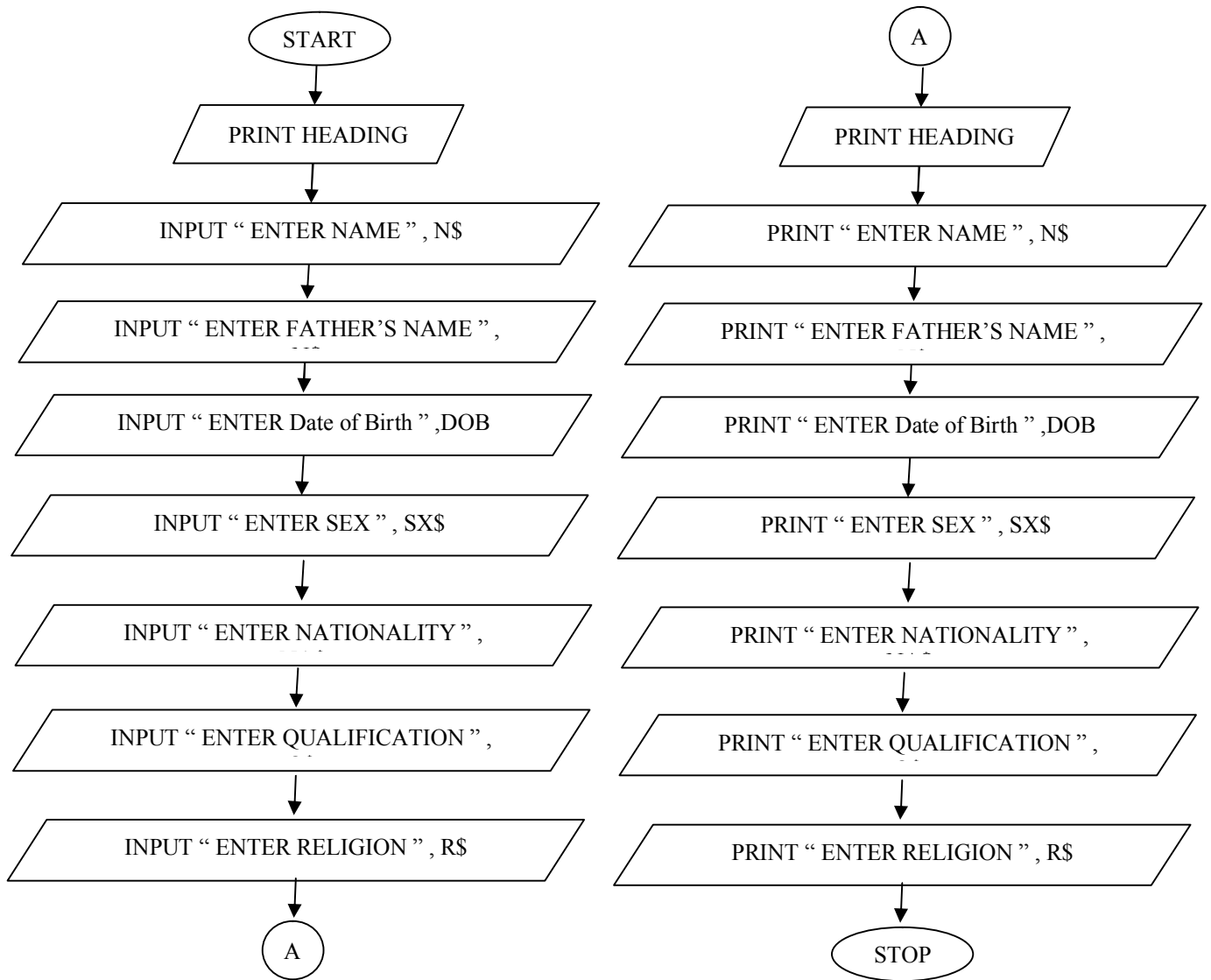
```
DO YOU WANT AGAIN FILL THIS BILL ... Y/N?
```

سبق ڏهون

پرنتر مان پروگرام پرنت ڪرڻ

هن پروگرام کان پهرئين جيڪي به پروگرام ڪيا آهن، اهي سڀ ڊسپلي ڪري ڏسي سگهون ٿا. پر اڃا تائين ڪو اهڙو پروگرام نه ڪيو آهي. جيڪو پرنتر مان ڊيٽا کي پيپر تي پرنت ڪري سگهون. ان جي لاءِ هن پروگرام جي ذريعي توهان کي ڊيٽا پيپر تي پرنت ڪرڻ سکنداسون. ان ۾ صرف توهان کي هڪڙي ڪمانڊ تبديل ڪرڻي پوندي، مطلب ته پرنت ڪمانڊ جي مدد سان پاڻ ڊيٽا مانيٽر تي ڊسپلي ڪري ڏسون ٿا. جيڪڏهن پاڻ کي ڊيٽا پيپر تي پرنت ڪرڻي آهي، ته پاڻ پرنت جي بدلي ايل پرنت ڪمانڊ استعمال ڪنداسون.

FLOW CHART

Source Program

```

AUTO
10 CLS
20 REM ***PROGRAM PREPARE A BIO-DATA***
30 PRINT "BIO-DATA"
40 PRINT "======"
50 PRINT
60 INPUT "ENTER NAME .....";N$
70 INPUT "ENTER FATHER'S NAME .....";F$
80 INPUT "ENTER DATE OF BIRTH .....";DOB
90 INPUT "ENTER SEX .....";SX$
100 INPUT "ENTER NATIONALITY .....";NA$
110 INPUT "ENTER QUALIFICATION .....";Q$
120 INPUT "ENTER RELIGION .....";R$
130 CLS
140 LPRINT "BIO-DATA"
150 LPRINT "======"
160 LPRINT
170 LPRINT "ENTER NAME .....";N$
180 LPRINT "ENTER FATHER'S NAME .....";F$
190 LPRINT "ENTER DATE OF BIRTH .....";DOB
200 LPRINT "ENTER SEX .....";SX$
210 LPRINT "ENTER NATIONALITY .....";NA$
220 LPRINT "ENTER QUALIFICATION .....";Q$
230 LPRINT "ENTER RELIGION .....";R$
240 END
OK

```

OUT PUT

BIO-DATA

=====

NAME	GHULAM HAIDER JAMOT
FATHER'S NAME	ALLAH BACHAYO JAMOT
DATE OF BIRTH	12-03-1986
SEX	MALE
NATIONALITY	PAKISTANI
QUALIFICATION	D A E
RELIGION	ISLAM

محترم جناب :

مان توهان لاء هي ڪتاب لکيو آهي. جنهن ۾ مان
محترم جناب آفتاب احمد ٽالپر ايڊيٽر آف ”وائس آف سنڌ“
ڊاٽ نيٽ جو بي حد شڪر گذار آهيان. جنهن منهنجي هن
ادنيٰ خدمت کي توهان تائين پهچايو.

مان هڪ ٻيو ڪتاب به لکي رهيو آهيان. جنهن جو ڪم
باقي ٿورو رهجي ويو آهي. انشاءً جلد ئي ان ڪتاب کي به
توهان تائين پهچايو ويندو.

پنهنجي نيڪ دعائن ۾ پنهنجي پاءُ ”غلام حيدر ڄاموٽ“
کي ياد ڪندا.

وري ملنداسون.....

حافظ